

ЗАУВАЖЕННЯ ПО ПРАВОВОМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЮ СИСТЕМИ

«ВИЩА ШКОЛА УКРАЇНИ»

Міжнародний Слов'янський університет. Харків

СИСТЕМНІ ЗАУВАЖЕННЯ І ПРОПОЗИЦІЇ

Аналіз освітніх законів України показав, що уведені в них визначення не узгоджені одне з одним і спираються на такі абстрактні поняття як «основа інтелектуального...», «основа розвитку суспільства і держави» та ін. Нижче приводяться визначення з різних Законів України про освіту, що, є та або інша освіта.

Освіта - основа інтелектуального, культурного, духовного, соціального, економічного розвитку суспільства і держави.

Вища освіта - рівень освіти, який здобувається особою у вищому навчальному закладі в результаті послідовного, системного та цілеспрямованого процесу засвоєння змісту навчання, який ґрунтується на повній загальній середній освіті й завершується здобуттям певної кваліфікації за підсумками державної атестації;

Загальна середня освіта - цілеспрямований процес оволодіння систематизованими знаннями про природу, людину, суспільство, культуру та виробництво засобами пізнавальної і практичної діяльності, результатом якого є інтелектуальний, соціальний і фізичний розвиток особистості, що є основою для подальшої освіти і трудової діяльності.

Дошкільна освіта - цілісний процес, спрямований на: забезпечення різнобічного розвитку дитини дошкільного віку відповідно до її задатків, нахилів, здібностей, індивідуальних, психічних та фізичних особливостей, культурних потреб; формування у дитини дошкільного віку моральних норм, набуття нею життєвого соціального досвіду.

Професійно-технічна освіта є складовою системи освіти України.

Позашкільна освіта - сукупність знань, умінь та навичок, що отримують вихованці, учні і слухачі в позашкільних навчальних закладах у час, вільний від навчання в загальноосвітніх та інших навчальних закладах.

Пропонується, наведені в законах дефініції розпочинати зі слів «цілеспрямований процес...», наприклад, в Законі України «Про освіту» визначити: освіта - це цілеспрямований процес інтелектуального, культурного, духовного, соціального, економічного розвитку суспільства і держави. Якщо цього не зробити, то втрачається сенс поняття «управління освітою».

Пропонується дефініцію до терміна «вища освіта» перефразувати, наприклад, так: **вища освіта** - 1) цілеспрямований, системний процес придбання змісту навчання людиною з повною загальною середньою освітою у вищих навчальних закладах, яка відповідає певному кваліфікаційному рівню, підтвердженому державною атестацією (по відношенню до вищої школи України); 2) рівень знань, умінь і навичок, придбаних людиною у вищому навчальному закладі (по відношенню до людини).

Системні неточності лексикографічного характеру в Законах про освіту можна усунути тільки за участю професійних лексикографів України, наприклад, доктора філологічних наук, професора Дубічинського **Володимира Володимировича** (ХП м. Харків) або директора Українського мовно-інформаційного фонду НАН України, члена-кореспондента НАН України, доктора технічних наук, лауреата Державної премії України в області науки і техніки Широкова **Володимира Анатолійовича** (Київ, бібліотека імені В.І.Вернадського).

**ОКРЕМІ ЗАУВАЖЕННЯ І ПРОПОЗИЦІЇ ДО ЗАКОНУ
ПРО ВИЩУ ОСВІТУ УКРАЇНИ**

До статті 1 необхідно включити термін «вища школа» і його дефініцію, яка б об'єднувала поняття «Вищий навчальний заклад», «управління вищою школою» і інші поняття організацій тих, що здійснюють освітні послуги. Пропонується така дефініція терміна «вища школа».

Вища школа - освітня система, що складається з вищих навчальних закладів і інших організацій, що надають освітні послуги на території України і її системи управління, діяльність якої спрямована на придбання людиною вищої освіти з метою формування інтелектуального ресурсу нації.

Очевидно, до статті 1 необхідно ввести терміни «освітня стандартизована технологія» і «технологія навчання», оскільки у вчених немає єдиного розуміння, що є «технологія» в освіті. Можна запропонувати наступні їх дефініції.

Освітня стандартизована технологія - цілеспрямований процес, що має чіткі межі залежно від освітнього кваліфікаційного рівня підготовки фахівця, заснований на Державних освітніх стандартах, і є сукупністю взаємопов'язаних технологій навчання студентів окремим дисциплінам.

Технологія навчання - цілеспрямований процес, відповідний задалегідь розробленій стратегії викладу навчального матеріалу в рамках освітньої стандартизованої технології і спрямований на реалізацію навчальних цілей сучасними методами, засобами на основі наявних матеріально-технічних і інтелектуальних ресурсів.

На наш погляд, в століття інформаційно-комунікаційної революції, де поняття «комунікація» в системі «вища школа» є синонімом слову «мова», необхідно статтю 5 Закону України про вищу школу підсилити таким положенням:

мова в системі «вища школа» є основним мовним, письмовим і телекомунікаційним засобом передачі навчальної інформації між суб'єктами (об'єктами) процесів навчання, освіти і управління, а також засобом її дидактичного уявлення.

Вищий навчальний заклад забезпечує обов'язкове навчання природних, так і штучних мов.

Крім того, на наш погляд, статтю 5 доцільно доповнити таким положенням.

Мова в системі вищої школи є категорією економічною і безпосередньо впливає на динаміку розвитку науково-технічного прогресу України.

*Зауваження і пропозиції до розділу 3 Закону України
«Про вищу освіту»*

На наш погляд, існуючі визначення термінів «освіта» і «вища освіта» не дозволяють застосувати стандартизацію вищої освіти до «основ...» або «рівня...» (див. визначення). Крім того, не існують стандарти заводу, фабрики і ін. - по аналогії зі стандартом вищого навчального закладу. Тому розділ 3 можна назвати «Стандартизація процесів освіти».

Статтю 11 назвати «Система стандартів процесу освіти і навчання».

Статтю 11 викласти в такій редакції.

1. Система стандартів процесу освіти і навчання складається з двох видів стандартів і норм організації і функціонування навчальних процесів у внз:

- державний стандарт класифікації предмету освітньої діяльності;
- стандарт освітніх процесів;
- норми процесів навчання.

Стандартизація процесів освіти - це діяльність, спрямована на класифікацію, структуризацію, систематизацію освітніх процесів і нормування процесів навчання у внз.

Виходячи із цих зауважень, необхідно скоректувати зміст всього розділу 3.

*Зауваження і пропозиції до розділу 4 Закону України
«Про вищу освіту»*

Звертаємося знову до визначень. У статті 1 немає визначення, що є «область вищої освіти», а «управляти рівнем освіти» (див. визначення) не відповідає смислового змісту статті 16. Тому пропонується Розділ 4 Закону України «Про вищу освіту» назвати так: «Управління вищою школою».

Статтю 16 назвати: «Система вищої школи».

Виходячи з цих зауважень і пропозицій, необхідно скоректувати зміст всього розділу.

У статті 16, на наш погляд, необхідно додати, що система вищої школи є організаційно-технічною системою.

На наш погляд, необхідно до Закону України «Про вищу освіту» включити нову статтю - статтю 16', в якій перелічуються основні види забезпечення системи вищої школи. Наприклад.

Стаття 16' «Основні види забезпечення системи вищої школи».

До основних видів забезпечення вищої школи належать:

- організаційні;
- матеріально-технічні;
- правові;
- фінансові;
- медичні;
- інформаційно-методичні;
- лінгвістичні.

Крім того, назва 4 розділу повністю збігається з назвою 17 статті, на наш погляд, це некоректно.

*Зауваження і пропозиції до **розділу 8** Закону України
«Про вищу освіту»*

Для мотивації науково-педагогічної діяльності, на наш погляд, продуктивно було б поширити низку педагогічних посад і в статті 48 додати посади **доцент-технолог** і **професор-технолог**. Ці посади мають займати учені і педагоги, які здатні проектувати освітні технології і технології навчання на базі засобів сучасних інформаційних технологій.

На наш погляд, до статті 51 «Обов'язки педагогічних і науково-педагогічних працівників» необхідно увести таке положення:

- педагогічні і науково-педагогічні працівники зобов'язані до викладу суті навчальних дисциплін, знайомити що навчаються з учбовою програмою її вивчення.

У статті 55 «Обов'язків тих, хто навчається у ВНЗ» друге положення має таку редакцію «виконувати графік навчального процесу і вимоги навчального плану». Практика показує, що студенти не можуть виконувати вимоги навчального плану, оскільки з навчальним планом їх не знайомлять. Тому пропонується прибрати фразу «вимоги навчального плану» і додати ще один пункт до обов'язків студентів.

- дотримуватися законів ;
- виконувати графік навчального процесу;
- вивчати вимоги норм процесів навчання (навчальних програм).

*Зауваження і пропозиції до **розділу 10** Закону України
«Про вищу освіту»*

У статті 61 п.1 є слова «...навчально-виробничій діяльності в системі вищої освіти». Разом з тим, назва розділу 4 «Управління в області вищої освіти» є слово «область». На наш погляд, цю статтю необхідно відкоректувати з урахуванням коректур 4 розділу.

*Зауваження і пропозиції до розділу II Закону України
«Про вищу освіту»*

На наш погляд, статтю 64 необхідно доповнити таким положенням:

«Фінансування вищих навчальних закладів всіх форм власності здійснюється за рахунок засобів державного бюджету пропорційно до середньої суми податків, внесених до бюджету працюючими випускниками за минулий рік».

На наш погляд, це положення привнесе чіткість і ясність при розподілі бюджетних коштів між внз. Випускники приватних і комунальних внз також вкладають свій внесок до розвитку держави.

УЗАГАЛЬНЕННЯ І ЗАВЕРШАЛЬНІ ЗАУВАЖЕННЯ

Аналіз Законів України за освітою показує, що існує слабкий зв'язок між освітніми Законами, і вони не представляють єдиного цілого правового забезпечення освітньої системи України.

Закон України «Про вищу освіту» не містить положень, які мотивували б студентів до швидкого і ефективного придбання знань, умінь і навичок, а науково-педагогічних працівників до підвищення свого науково-методичного і науково-технологічного рівня і підвищення якості своєї педагогічної діяльності.

У Законі України «Про вищу освіту» відсутні положення про незалежне тестування абітурієнтів.

Закон України «Про вищу освіту» не відображає умов інформаційно-комунікаційної революції, в яких розвивається система вищої освіти.

Закон України має відображати інноваційний характер діяльності системи вищої освіти і підготовки носіїв інновацій.

У Законі України «Про вищу освіту» не відбиті питання впровадження нових апробованих наукових результатів досліджень до навчального процесу та ін.

Президент Міжнародного Слов'янського університету,
Заслужений діяч науки і техніки України,
доктор технічних наук, професор

Х.В. Раковський

Проректор з наукової роботи

Міжнародного Слов'янського університету, доктор технічних наук, доцент

К.О. Метешкін